

AKŞIN XƏYAL

POÇTALYON

(hekayə)

Çöldən ayaq səsləri eşidib, əlimdəki təzə süzdüyüm çayı taxtadan düzəlib, rənglənmemiş stolun üstünə qoyub, pəncərənin çirkli şüşəsindən boylandımsa da, heç kimi görə bilmədim. Oturub çayımı üfərə-üfərə qurtum-lamağa başladım. Bəlkə də külək nəyisə tappıldaıtmışdı. İnanmıram ki, bu havada kimsə qəbr ziyarətinə gələ. Bu qış demək olar ki, heç yağıntı olmamış, quru, şaxtalı və küləkli bir hava hökm sürmüşdü. Elə indi də günəş yalandan pırıldasa da, çöldə şaxtadan beş dəqiqə belə dayanmaq mümkün deyil.

Çayımı içib biraz uzanmaq istəyirdim, amma fikrim qaldı bayaqkı ayaq səsinə. Bəlkə elə oğurluğa gəliblər. Çünki bir neçə dəfə burada oğurluğa cəhd edən olmuşdu. Odur ki, uzanmaq fikrimdən daşınıb, kürkümü geyinib, papağımı başıma qoyub çölə çıxdım. Qəbirlərin arasına göz gəzdirdim və qəbiristanlığın köhnə qəbirlər adlanan hissəsində gözümə bir qaraltı dəydi. “Bu küləkdə, şaxtada kimdir belə qəbir ziyarətinə gəlib”-deyə düşünərək, kürkümün boyunluğunu qaldırıb, əllərimi cibimə qoyaraq, qəbirlərin arası ilə həmin istiqamətə doğru addımladım. Yaxınlaşdıqda həmin qaraltının kim olduğunu tanıdım. Burda gözətçi işlədiyim bu beş il müddətində bu adamı tez-tez görürdüm. Yetmişdən çox yaşı olan bu qoca demək olar ki, ayda üç-dörd dəfə gəlir, köhnə və adsız bir qəbrin ətrafını təmizləyir, gətirdiyi çiçəkləri qəbrin üstünə düzərək biraz oturub, sonra çıxıb gedirdi. Amma bir aydan artıq idi ki, görünmürdü. İndi bu şaxtalı, küləkli havada yenə gəlmişdi. Yaxınlaşıb yaxınlıqdakı qəbirlərin birinin hasarının üstündə oturub, ona baxmağa başladım. Yerdəki yolunmuş alağ otlarından bildim ki, mən gələndə kimi qəbrin ətrafını təmizləmiş, indi isə gətirdiyi gülləri qəbrin üstünə düzərək, üstünə yerdən yığıdığı daşlardan qoyurdu ki, külək aparmasın. Gülləri düzüb qurtarandan sonra qırıxıb, yaşıl damarları çıxmış əlini baş daşını əvəz edən kiçik daşın üstünə qoyaraq bir

neçə cümlə nəsə deyərək ayağa durduqda məni gördü. Nəmli gözləriylə üzümə baxaraq, gülümsünüb salam verib yanımdan ötüb keçdi. Arxasınca baxdım. Qarşıdan əsən külək ona irəliləməyə imkan vermirdi. Arabir hündürlüyü az qala iki metrə çatan mərmər baş daşlarının arxasına sığır, nəfəsin dərib, sonra yoluna davam etməyə çalışırdı. Ürəyimdə, “qoca kişisən, axı nə məcburdu bu soyuqda, şaxtada qəbir ziyarətinə gələsən”deyib bir siqaret çıxarıb qoydum ağızıma. Qarşıdan əsən külək alışqanı söndürməsin deyər, arxamı küləyə çevirib siqaretimi yandırıb geri çöndükdə kişini görmədim. Getdiyi istiqamətə doğru boylandımsa da, yenə də gözə dəymirdi. İti addımlarla qəbirlərin arasıyla qaçdım. Nə qədər axtarsam da, gözümə dəymədi. Adam birdən birə necə yox ola bilirdi axı. Dayanıb nəfəsimi dərərək sağa, sola baxırdım ki, qulağıma inilti səsi gəldi. Səs gələndə tərəfə boylandıqda onun iki qəbrin arasındakı dar cığırdan üzünə yerə uzandığını gördüm. Dərhal özümü yetirib, çiyinlərimdən tutub onu qaldırıb, daş hasara söykədim. Nəfəsi gedib gəlsə də, gözləri yarı qapanıq haldaydı. Alın yıxılarkən harasa dəyib sıyrılmışdı. Qaldırıb gözətçi məntəqəmə aparmaq istəsəm də, həm gücüm çatmadı, həm də külək imkan vermədi. Xoşbəxtlikdən biraz sonra özü gözlərini açaraq, ayağa durmağa çalışdı. Qoluna girib, ayağa qalxmasına kömək etdim. Əliylə mənə yaxşı olduğunu işarə edib, zorla gülümsünərək addım atmaq istəsə də, elə ilk addımda yerində səndələdi. Yenidən yıxılmaması üçün dərhal qolundan tutdum. Özü getməməyə israr etsə də, birtəhər dilə tutub onu gözətçi məntəqəmə gətirə bildim.

Taxta dərman qutusundan yod, pambıq götürüb alınının qanını sildim. İsti bir çay süzüb qarşısına qoydum. Özümə taxta kətili çəkib, onunla üz-üzə oturdum. Handan-hana çayından bir qurtum içib:

– Çox sağ ol, ay oğul, dedi.

– Bir şey deyil, ay əmi. Amma nə vacibdir axı bu

soyuqda, qiyamətdə qəbir ziyarətinə gəlmək.

Əlindəki stəkanı yerə qoyub, alnını ovxalayaraq:

– Neçə aydı xəstəydim, yerdə yatırdım deyə gələ bilirdim. Bu gün gördüm bir az yaxşıyam, ayaqlarım yer tutur, ona görə durub gəldim.

– Nəyinizdi rəhmətlik?

Kişi sanki sualdan diksinən kimi oldu. Gözlərini küncə zilləyib, sakitcə:

– Heç nəyim, dedi.

Bir müddət nə düşündüsə:

– Əslində heç nəyim, amma hər şeyim deyə əlavə etdi.

Bir şey başa düşmədiyim üçün gözlərimi döyə-döyə qalmışdım. Nə deyəcəyimi, nə soruşacağımı da bilmirdim. Kişi durumumu anlayıb, özü məni bu vəziyyətdən çıxardı.

– Bu mənim illərdir qəlbimdə daşdığı bir sirrimdir. İndiyədək kiməsə danışmamışam. Çayından bur qurtum içib, sözünə davam elədi: – Hiss edirəm ki, ömrümə çox az qalıb, odur ki, bu sirrimi kimləsə bölüşmək istəyirəm ki, özümlə qəbirə aparmayım.

Oturduğum taxta kətli biraz da ona yaxın çəkib:

– Məmnuniyyətlə dinlərəm, dedim.

– 1942-ci il, müharibənin qızgın vaxtı idi. Cavan idim, 19-20 yaşım vardı. Ürəyimdə anadangəlmə qüsurlu olduğum üçün məni aparmadılar cəbhəyə. Bir tanışım vasitəsi ilə poçtların birində poçtalyon kimi işə düzəldim. Maraqlı bir peşəydi. Hər gün yeni insanlar tanıyır, yeni simalar görürdüm. Hər səhər məktub dolu çantamı çiynimə taxıb, Bakının köhnə küçələri ilə gəzib, qapı-qapı məktub paylamaq xüsusi zövq verirdi mənə. Amma bu işində özünə məxsus acı yaşadan tərəfi vardı ki, o da üç-künc “qara məktublar” idi. Hər gün iş gedəndə yolda Allaha yalvarırdım ki, kaş ki, bu gün “qara məktub” olmasa. Amma nə fayda, almanlar irəlilədikcə “qara məktub”ların da sayı artırdı.

Yenə günlərdən bir gün səhər məktubları ayıraraq çantama yığırdım ki, gözümlə eyni adamdan gəlmə, amma fərqli ünvanlara göndərilmiş iki məktub dəydi. Düşündüm ki, yaqın nəşə yanlışlıq var burda. Əlqərəz, məktubları çantama yığıb, furajkamı başıma qoyub poçtdan çıxdım. Elə ilk həmin o iki məktubun ünvanını tutub, Bakının tozlu küçələri ilə irəlilədim. Öhdəliyimə düşən ərazi İçərişəhərin ətrafındakı məhəllələr idi. İndi o küçələrdən əsər-ələmət də qalmayıb. Çox dəyişib bu şəhər. Həm görünüşcə, həm də xasiyyətcə. O vaxtı Bakı örpəkli, yaşmaqlı, həlim xasiyyətli gəlinə bənzəyirdi. İndi isə üz-gözünlə normadan artıq makiyaj çəkmiş, süni dodaqları olan, aqressiv xasiyyətli, hər gördüyünə ayaqlarını aralayan fahişələrə bənzəyir. Nəinki şəhər, insanlar da süniləşib sanki. Müharibə, aclıq çətinlik dövrü olsaydı da, insanların üzündə bir gülüş, təbəssüm hiss olunurdu. Küçələr dolu olurdu gülüşərək qaçıran yarıçılpaq uşaqlarla. İndi isə hamı sanki robotlaşmış. Kimə baxsan elə bil ki, eyni proqramla proqramlaşdırılıblar. Gözlərdə

kədər, üzlər soluxmuş, başlar aşağı, səhər işə, axşam evə... Yarıçılpaq uşaqları da yarıçılpaq qadınlar, qızlar əvəzləyib. Deyirik, zamanə dəyişib. Əslində zaman sadəcə təqvimdəki rəqəmləri dəyişməklə öz axarıyla davam edir. Dəyişən insanların düşüncələridir. “Şəxsi fikrimdir” deyib, hərə öz cılız düşüncəsini cəmiyyətə soxuşduraraq, özünü də, cəmiyyəti də iyəncləşdirir. Kimə baxırsan hamı nəyisə dəyişməyə can atır. Kimisi hakimiyyəti, kimisi cəmiyyəti, kimisi sevdiyi insanı və sairə. Amma heç kim özünü dəyişməyə can atmır. Nə vaxtsa düzələcək deyə ümid ediriksə, səhv edirik. Çünki heç nə düzəlməyəcək, əksinə hər şey iyəncliyə doğru gedərək daha da pisləşəcək.

Qarşısındakı boş stəkanı mənə uzadaraq:

– Qalx o çayından birini də ver, zəhmət olmasa. Boğazım qurudu, dedi.

Mən çay süzənə kimi o, cibindən siqaret çıxarıb, titrəyən barmaqlarının arasında dodağına qoyub, kibritlə alışdırdı. Bir neçə qullab vurub, öskürdü və siqareti külqabıya basaraq söndürdü. Süzdüyüm çaydan bir qurtum içib, nəfəsini dərərək, sözə başladı:

– Hə, onu deyirdim axı. Gəlib həmin küçəyə çatdım.

Ünvanlara baxdım ki, hər iki ev üzbəüzdür və aralarında bir neçə metr məsafə var. İlk sağ tərəfdəki qapını döydüm. Örpəyinin altından ağ birçəkləri görünən yaşlı bir qadın açdı qapını. Zəif görürmüş kimi gözlərini qıyaraq, üzümə xeyli baxandan sonra:

– Tanımadım axı, ay oğul. Kimsən? dedi.

– Poçtalyonam, ay ana, məktub gətirmişəm.

– Kimdəndir?

– Əsgər məktubudur, ay ana.

Arvadın gözlərinə sanki işıq gəldi. Hər iki əliylə üzümü ovuclarına alıb:

– Gələn ayaqlarına qurban olum, ay bala. Gəl bir öpüm səni deyib alnımdan öpdü.

Məktubu alıb, öpüb üzünə sürtərək, qoynuna qoydu. Üzbəüz evi göstərib soruşdum:

– Ay ana, bu evdə kim yaşayır?

– Telli arvadın evidir. Onadamı məktub var? – Təəcüb ilə soruşdu.

– Hə, ay ana, məktub var ona da.

– Kimdən olar, görəsən. Yazığın iki oğlu var idi, elə müharibənin ilk günlərində hər ikisindən qara məktub gəldi. Bir qızıyla qalıb tək damın altında. Yazığın ərini də 37-də güllələdilər.

– Yaqın qohumlarındandır deyib sağollaşdım.

Telli arvadın qapısını döydüm. Qara qaş, qara göz, gözləri rəngdə çiyindənən azca aşağı saçları olan, üz gözdən şıltaqlıq yağan bir qız açdı qapını. Məni görcək özünü itirdi. Qorxaq və titrək səslə:

– Buyurun, dedi.

Hiss etdim ki, gözlərində bir kədər yarandı və əlbəttə

ki, mən bu kədərin səbəbini bilirdim.

– Sizə əsgər məktubu var deyib çantamı eşləyərək məktubu tapıb ona uzatdım.

Məktubu açıb baxanda gözlərindəki kədər yoxa çıxdı. Həmin kədəri dəcəllik siması əvəzlədi.

– Ay qız, kimdir, o? - İçəridən gələn bu səs qızı hürkütdü. Məktubu tələsik köynəyinin qoluna dürtərək:

– Heç, ay ana, qonşudur deyib mənə baxıb gülümsündü.

Sonra məndən xahiş etdi ki, bir də məktub gətirəndə anası açarsa qapını ona verməyim. Bir yolunu tapım qızın özünə verim.

Sonralar o qızla dostlaşdıq. Adı Təhminə idi. Məktubu yazan oğlan onun həm üzbəüz qonşusu, həm də sevgilisiymiş. Eyni anda bir məktub anasına, birini də Təhminəyə yazırdı hər zaman. Amma bir gün həmin əsgərdən sadəcə bir məktub gəldi-“Qara məktub”. Çox çıxılmaz bir vəziyyətə düşdüm. Məktubu əsgərin anasını, ya Təhminəyəmi verim bilmirdim. Çox düşündükdən sonra qərara aldım ki, anaya verim.

Tərəddüd içində qarıya yaxınlaşaraq, əllərim əsə-əsə döydüm. Qadın qapını açıb məni görüncə sevindi.

– Xoş gəldin, ay oğul, deyib dərhal da əlimə baxdı.

Titrəyən əlimlə məktubu ona uzatdım. Hər zamanki kimi məktubu alan kimi qoxuladı, sonra öpdü. Elə qapının ağzındaca məktubu açmağa başlayanda tez oradan uzaqlaşmağı qərara aldım və sağollaşmadan iti addımlarla arxamı dönüb getmək istəyirdim ki, tappılı səsinə geri çevrildim. Qadın məktub əlində qapının astanasında yığılmışdı. Cəld ona tərəf yüyürüb, dizlərimi yerə ataraq onu silkələdimsə də, özünə gəlmədi. Qışqıraraq qonşuları köməyə çağırdım. Beş-altı arvad tökülüb gəldilər. Kimisi yaylıqla yelləyir, kimisi üzünə su çiləməklə məşğul idi. Üzbəüz qapının cırıltısına qarıldım. Telli arvad şalını başına örtə-örtə qonşusunun köməyinə qaçdı. Onun dalınca da Təhminə. O, əvvəlcə nə baş verdiyini anlamadı. Amma qadının əlindəki məktubu görəndə çevrilib düz gözlərimin içinə baxdı və əyilib məktubu götürərək evlərinə tərəf getdi. Qarıya çatıb oturdu. Bir də başını qaldırıb üzümə baxdı. Baxışlarından anladım ki, bu qızın gözlərindəki kədəri bir daha heç vaxt dəcəllik siması əvəzləməyəcək. O gündən bir daha o məhəlləyə ayaq basmadım.

Kişi nəmli gözlərini baş barmağının ucuyla silib, bir siqaret yandırdı. Yenə bir neçə qullab vurub, öskürdü və siqareti külqabıya basaraq söndürdü.

– O qəbir Təhminəndir? - maraqla soruşdum.

– Yox. O gündən bir il keçmişdi. Bir il ərzində o qədər elə təhminlər gördüm ki, artıq “qara məktub”lar mənim üçün adılşmışdı. Ta ki, bir “qara məktub” həyatımı dəyişənə qədər.

1943-cü ilin yazı idi. Çantamı çiynimə salıb, mək-

tblarımı paylamaqla məşğul idim. Növbəti qapını döydüm. Sarı saçları, yaşıla çalan gözləri olan gənc bir qadın açdı. Gülümsünərək:

– Buyurun, dedi.

Gülümsəyərəkə batan yanağı onu daha da gözəl göstərirdi. Özümü necə itirmişdimsə, qapını niyə döydüyümü də unutmuşdum. Key kimi gözlərimi döyərək, maddım-maddım baxırdım. Qadın bu dəfə daha içdən gülümsünərək:

– Buyurun, sizə nə lazımdır? dedi.

– Mənə? Hə, sizə məktub var deyib məktubu çantamdan çıxardım.

Özümü itirdiyimdən və əllərim əsdiyindən məktub əlimdən düşdü yerə. Hər ikimiz eyni anda əyilib məktubu götürmək istəyərkən, başlarımız bir-birinə dəyərək toqquşdu. Əliylə alını ovuşdurub, ufuldadı, sonra güldü. Mən də ona qoşulub güldüm.

Həmin gün o qızın yaşıla çalan gözləri, batan yanağı, gülüşü heç yadımdan çıxmıdı. Bütün günü ancaq key kimi dolaşdım. İlk dəfə idi məndə belə bir hal baş verirdi. Qərribə bir hiss yaranmışdı içimdə. Gecəni də səhərə kimi yata bilmədim. O gündən hər gün onların məhəlləsinə gedir, pəncərələrinə boylanırdımsa da, onu görə bilmirdim. Özüm də bilmirdim niyə belə edirdim. Bir gün yenə məhəllələrindən keçəndə hardansa gəldiyini gördüm. Məni görüb gülümsündü. Salamlayıb:

– Nə yaxşı gördüm sizi. Cəbhəyə məktub yollayacaqdım, versəm, siz poçtdan göndərərsiniz? dedi.

– Hə, əlbəttə.

– Amma mən məktubu hələ yazmamışam axı deyib sonra nə düşündüsə, vaxtınız varsa gəlin içəri, məktubu yazıb verim deyərək qapını açıb məni içəri dəvət etdi.

Qəfil təklif karıxdırmışdı məni. Sızıla-sızıla ayaqqabılarımı çıxarıb, divarlarının suvağı tökülüb, köhnə mebellərlə çox səliqəli bəzənmiş bir otağa keçdim.

– Siz əyləşin mən sizə bir çay gətirim. Siz çayınızı içənə kimi mən də məktubu yazım deyib mətbəxə keçdi.

O gündən onunla tez-tez görüşür, məktub gətirir və oturub onun məktub yazmasını gözləyirdim. Adı Müjqan idi. Cəbhədəki də əriydi. Təzə evlənilmiş, toylarından sonra ərinə cəbhəyə aparıblar. Ərdə olduğunu biləndən sonra, ondan uzaqlaşmağa çalışsam da, bacarmadım. Ürəyə hökm etmək olmur. İndiki vaxta baxma, o vaxtı əsgər ailəsinə göz dikəni güllələyirdilər.

Bir gün işim də, özüm də, ona da xəyanət etdim. Onların məktublarını açıb oxumağa davam etdim. Bu məndə artıq vərdiş halı almışdı. Bir məktublarını belə buraxmır, hamısını bir-bir oxuyurdum. Zaman keçdikcə də ona daha çox bağlanır, bağlandıqca da onu ərinə qışqanırdım.

1944-cü ilin yanvarında, soyuq, şaxtalı bir qış günündə ona da “qara məktub” gəldi. Gecəni yatmayıb, səhərə kimi düşündüm və qərara aldım ki, məktubu ona verməyim. Səhəri durub getdim onlara. “Hava soyuqdur, donmuşam. Burdan keçirdim, dedim bir çay verəsən qızışam” bəhanəsiylə evə keçib oturdum. Ərindən gələn məktubları köhnə dolabın üstündəki qəhvəyi rəngli mücrüdə saxladığını bilirdim. O, mətbəxə çay gətirməyə ge-

dəndə mücrədəki məktubların birini oğurlayaraq, çantama qoydum. Çayımı içib, sağollaşib çıxdım. Bir həftə gecələri yatmayıb, oğurladığım məktubu qarşıma qoyaraq, onun ərinin xəttində yazdığı öyrənməyə çalışdım və nəhayət ki, istədiyimi əldə etdim. Ondan sonra ayda bir dəfə ərinin adından ona məktublar yazıb aparır, onun yazdığı məktubları özüm oxuyub, yığırırdım evə. Zamanla aramızda o qədər yaxınlıq, səmimiyyət yaranmışdı ki, bir problemi olanda mənə deyir, sirlərini mənimlə bölüşüb, məsləhətləşirdi.

Bu hal 45-ci ilin mayına kimi davam etdi. Sovetlər Almaniyası üzərində qələbə çalandan sonra, cəbhədəkilər qayıtmağa başladılar. Artıq ərinin ölümünü, məktubların mənim yazdığını gizlədə bilməzdim. Bir yolun tapıb, həqiqəti ona deməli idim. Gecəni oturub, ona ilk dəfə öz adımdan məktub yazdım. Hər şeyi olduğu kimi, məktubları hansı vaxtdan mən yazdığımı, onu gördüyüm gündən sevdiyimi, hamısını bircə-bircə etiraf etdim. Sabahısı gün məktubu aparıb ona verib, tez də ordan uzaqlaşdım. Poçt müdirindən xahiş edib, başqa bir məhəlləyə keçdim. Bir gün səhər idarədən çıxanda qapıda onunla qarşılaşdım. Özümü itirdim, nə deyəcəyimi, nə edəcəyimi bilmədim. Hətta qaçmaq da keçdi fikrimdən.

– Danışmalıyıq sakit səsle dedi.

Başımı aşağı salıb, heç nə demədim.

– İşlərini bitir, gəl bizə deyib arxasını çevirib getdi.

Günorta özümü onun qapısını döyən gördüm. Bura necə gəlib çıxmışdım, nə düşünüb gəlmişdim bilmədim. Qapını açıb mənə içəri dəvət etdi.

– Mixəkli çayım var, içirsən? deyər soruşdu.

Başımı buladım.

– Özün bilərsən deyib stul çəkərək, qarşımda oturdu. Bir müddət mənə süzəndən sonra sözbə başladı:

– Səni anlayıram, sevirsən. Sevginin nə olduğunu, necə bir hiss olduğunu mən yaxşı bilirəm. Amma belə etməməli idin. Onun ölümünü vaxtında deməli idin mənə. Sən mənə yalan danışdın. O bir gün qayıdacaq deyər, boş ümidlə yaşamağa məcbur etdin. Bilirəm, bunu mən üzümə deyər etdin, amma yenə də böyük bir səhv etdin. Mən səni sevər bilmərəm. Çünki onun yoxluğuna belə xəyanət edə bilmərəm. Cismi yoxdursa da, bir ömür onun ruhunu sevəcəm. Səni isə sevginə bağışlayıram. İndi isə dur get və bir daha qarşıma çıxma.

Söz tapıb cavab verər bilmədim. Odur ki, sakitcə çantamı da götürüb, sağollaşmadan çıxdım. Nə qədər özümə güc gəlməyə çalışsam da, onu unuda bilmirdim. Nə yeyib içdiyimi bilir, nə normal yuxu yata bilirdim. Bir gecə onu yuxuda gördüm. Əlində silah mənə tuşlanmışdı. “Sən mənə aldatdın, sən mənə yalan danışdın” deyib atəş açdı.

Tər-su içində yuxudan dik atıldım. Səhəri diri gözlə açıb, gün çıxar-çıxmaz getdim məhəllələrinə. Elə tını təzə dönmüşdüm ki, qapının ağzına qonşuların toplaşdığını gördüm. Hamısına cəbhədən məktublar gətirmişəm deyər, demək olar ki, hamısını tanıyırdım. Ayaqlarım titrəyər-titrəyər qonşulardan birinə yaxınlaşıb, nə baş ver-

diyini soruşdum. “Müjgan gecə özünü öldürüb” sözlərini eşidəndə gözümlə qaraldı, dünya başıma fırlandı. Gözümlə açanda xəstəxanadaydım. Yıxılarkən başım yerə dəyibmiş. Başımın üstündə dayanmış tibb bacısı nə qədər məni saxlamağa çalışsa da, inad edib, ordan çıxdım. Xəstəxanadan çıxanda günəş üzünü qüruba tərəf əyildiyini görəndə anladım ki, səhər tezdəndən axşama kimi burda huşsuz vəziyyətdə olmuşam. Qaçaraq, tənginəfəs özümü onların məhəllələrinə çatdırdım. Mən gələndə kimi onu artıq dəfn etmişdilər. Qonşulardan qəbrin yerini soruşdum. O gündən hər həftə bura gəlir, onunla söhbətləşir, dərdləşir, durub gedirəm.

– Bəs heç evlənmədin? – deyər soruşdum.

– Yox. Mən də onun yoxluğuna xəyanət etmədim. Cismi mənə tərki edib getdisə də, ruhunu sevərək yaşadım. Bunu indiyədək kimsəyə danışmamışdım. Hiss edirəm ki, ömrümün sonuna çox qalmayıb, ona görə sənə danışdım ki, özümə qəbirə aparmayım.

Sözünü bitirib, yenə bir siqaret yandırdı. Yenə iki-üç qullab, yenə öskürək və yenə də yarımçıq siqareti külqabıya basıb söndürərək ayağa qalxdı.

– Gedim daha mən, gecdir deyib titrəyən əlini mənə uzatdı.

Əlini sıxıb, adını soruşdum.

– Telman, deyib gülümsündü və sağollaşaraq getdi.

* * *

Onun gedişindən bir həftə keçməsinə baxmayaraq, qəbiristanlığa gəlməmişdi. Bütün günü hey onu düşünür, ünvanını almadığım üçün özümü danlayırdım.

Qış girəndən bu gün ilk dəfə idi ki, yağış yağmağa başlamışdı. Gecədən başlayan leysan yavaş-yavaş səngimmiş, indi isə xırda-xırda çisələyirdi. Pəncərənin önündə oturub yağışa tamaşa edirdim ki, iki nəfərin maşından düşüb, gözətçi məntəqəsinə tərəf qaçdığını gördüm. “Bu yağışda kimsə qəbir ziyarətinə gəlməz, yəqin ki, rəhmətə gedənləri var” deyər düşünərək, qapını açıb, onları içəri dəvət etdim. Gələnlərdən biri salam verdikdən sonra:

– Telman kişini tanıyırdız? deyər soruşdu.

– Poçtalyon?

– Yox, nə poçtalyon. Qoca kişidir, qonşumuzdur. Bu gün səhər evində ölmüş tapdıq. Əlində bu məktub vardı, – deyib islanmış pəncərənin ciblərini axtaraq, üçbucaq şəklində bir kağız parçası tapıb, mənə uzatdı.

Məktubun üstündə qəbiristanlığın ünvanı və məktubun qəbiristanlıq keşikçisinə çatacağı yazılmışdı. Əllərim əsə-əsə tələsik məktubu açıb oxumağa başladım: “Mənə onun yanında dəfn edərsən” yazılmışdı. Ani olaraq göz yaşlarımı saxlaya bilmədim.

– Məktubu oxumuşuq, amma “o” kimdir, qəbri hardadır bilmirik. Siz yeri göstərin, biz qəbri qazmağa başlayaq gələnlərdən biri dedi.

Pəncərəmin qoluyula gözümlə silib:

– Siz gedin meyidi gətirin. Qəbri mən özüm qazacam, dedim və divara söykənmiş bel və külüngü götürərək, “o”nun qəbrinə tərəf addımladım...